 Jm

3706

Na. 5. B.



מסוק אלזוא • אקיים לדוד משיחא דצדיקא
 וגו' חיק וויל דעס דוד ערוועקן משיח דען
 גרעכטן • עט טטיאט דא מיט איבר מיין
 דער תלמוד זעלבסטט אין ברכות סדק א'
 אמר להם בן זומא להכמים • וכי מזכירי
 יציאת מצרים לימות המשיח • והלא כבר נא'
 הנה ימים באים וגו' • עט האט בן זומא
 גזאגט לו דען ווייזן • אונ' וואס • ווערט אויך
 גראכט ווערדן דעט אויט גאנגט אויט אלריין
 אין דען טאגן משיח • אונ' מיז ניט טון פֿור
 דער לייט גזאגט ווערדן • זיך עט קומן דאס
 טאג ו' • דעט גלייכן ספריכט אויך דאס
 בראשית רבה איבר בראשית כ"ה ו' זה מלך
 המשיח שנ' וזה שמו וגו' דין מיז דער קיניג
 משיח • וויא גזאגט מיז • וזה שמו וגו' • עט
 פֿעלט דזק בייא דאס מיכה רבתי איבר
 דאס מיכה מ" ו' מה שמו של משיח • א"ר
 אבא • יהודה שמו • שנ' וזה אשר יקראו
 יי' צדקנו • וואס מיז דעט משיח זיין נאם •
 עט זאגט רבי אבא • יהוה מיז זיין נאם •
 וויל גזאגט מיז • אונ' דין ווערט זיין נאם
 זיין • דא מיט ון אין נען ווערט • יהודה
 אונזרי גרעכטיגקייט • וואס אויך רד"ק
 איבר ירויה כ"ג • יקראו ישראל המשיח בזה
 השם •

השם יהוה צדקנו • עט ווערט יסראל דען
אטיח מיט דינס נאמן נען • יהוה מונורי
גרעכטיגקייט:

שאלה ג'

וואס ווייזאגט דאן ירמיה:

תשובה • ער טפריכט • דעט אטיח נאמ
ווערט הייזן אונ גנענט ווערן • יהוה
דער מונורי גרעכטיגקייט מיז • וויא דאן
מויך רבי יוסף אלו זעלבר אין דעס ברייטן
ספר עיקרים מ' פרק ה' זולכט בקענט • ווען
ער טפריכט: ויקרא הכתוב שם המשיח •
יי' צדקנו • להיותו אמצעי • שניג הצדק
מהשם על ידו • כן יקראהו בשם השם • אונ
עט נענט דיא טריפט דען נאמן דעט אטיח
יי' מונורי גרעכטיגקייט • דא מיט ער זייע
דער מיטלר גחטט • מויך דט איר ער לאנגן דיא
גרעכטיגקייט פון גחט דורך דעטן האנד • אלזום
ווערט אין מיין נען בטס הטס מיט דעס נאמן דעט
גרוטן נאמיט • דט מיז • גחטט • עט מיז נעליך
דער נאמ יהוה דער גרוט טס • דער גרוט
נאמ גחטט • דאט טס העפורט • דער מב
גזונדטי נאמ גחטט • מב גזונדט וויא פון
אלן מיבריגן נאמן גחטט • אלזום פון אלן
אנדרן דינגן • זא מיט גחט זיין: עט מיז
דאט

2):

ירמיה
דען
מיין
מ'
זכורי
נא'
וואס
מויך
גלויבן
פון
דיא
דאט
ה מלך
קיניג
עט
מיבר
א"ר
קראו
נאמ
נאמ
יהוה
דר'ק
זוה
השם



דאט טק הויזחד * דער אייגני זאס גאטט *
 דער קיינס לז קואט זאל גגעבן ווערט: זאל
 דעס וואהרן לעבנדיגן גאט * ואלה שמות
 ג' י"ג זאגט אטא לז גאט * הנה אנכי ברא
 וגו' זיך * זיך קוס לז דען קינדרן ישראל *
 זאל זאג לז זיין * דער גאט זייערר סעטר
 האט זיך גזמנד לז זיך * זאל זיז זאגן לז
 זיך * מה שמו וועלכט איז זיין נאם * וואט
 זאל זיך זאגן לז זיין: זאל עט טפראך גאט
 לז אטא * אהיה אשר אהיה זיך ווערד זיין
 דער זיך זיין ווערד * זאל ער טפראך *
 זוא זאלט דוא זאגן לז דען קינדרן ישראל *
 אהיה שלחני אלכם * זיך ווערד זיין האט זיך
 לז זיך גזמנד * זאל ביטעיה ז'ד ח' טפריכט
 הק"בה * אני יהוה הוא שמי זיך בין יהוה *
 דיו איז זיין נאם:

שאלה ד'

ווייל דיו זייני וויכטיג זאך איז * זאל זיין דא
 ראוים זיין פילן טווערן דינגן זיין טינט זיכט
 קאן פאון * זוא וואלטי זיך זיך וואול גפראגט
 האבן * זוא דוא זיך זאט דען רמביין
 היז פון עטוואט זון לז פירן האטט:
 תשובה * זאנטר גאר פילן זייגניון זיז פוד
 זונדן זערקווירדיג * וואט דער וועלט ברופני
 רח"ב

רח"ב מין דעק חורה נבֹכֵיִם חַיִּם ערסטן
 טייל סרק ס"מ ה' א"ג היפֿון טרייבט. כל
 שמותיו יתעלה הנמצאים בספרים כולם נגזרים
 מן הפעולות. וזה מה שאין העלם בו א"א
 שם אחד. והוא יו"ד ה"א וי"ו ה"א. שהוא
 שם מיוחד לו יתעלה. ולזה נקרא שם
 המפורש. ענינו שהוא יורה על עצמו יתעלה
 הוראה מבוארת אין השתתפות בה אמנם שאר
 שמותיו הנכבדים מורים בשתוף לה. להיותם
 נגזרים מפעולות ימצא כמותם לנו. כמו
 שבארנו עד שהשם המכונה בו יו"ד ה"א וי"ו
 ה"א הוא גם כן נגזר מן האדנית וגו' וכבר
 נאמר למלאך. אדני א נא תעבור: מלי
 נחמן דעט טעֶרֶט. וזו סֶוּגֶרֶן ווערדן מין דען
 ביכרן. דימ זיין מלי הער גנומן סֶוּן דען
 ווערקן. אויט גנומן ניימרט מיין נאס. מול
 דיזר מיז יהודה. מיין נאס. וועלכר מליין לו
 גמייגנט מיז דעק טעֶרֶט. דער הוך גלובט
 מיז. מול סֶוּן דעטט וועגן ווערט ער גנענט
 טק האסֶורט. מול וואלט ון זאגן. ווייל דער
 זעלבי לערט אדר כרייט דאט וועזן זעלבטט.
 ווארויט דייטליך אב לו נעמן. דט ער דיזן
 נחמן היט ניומנד גמיין האט. אבר דימ מנררי
 הערליכי נחמן גמטט זערן היט סֶר זענגונג אדר
 גמיינטמֶטֶלִיך.) 3 (

גויינטשטליך • אויט מור זאך • ווייל דימזעלכי
זיין הער גנוון פֿון דען ווערקן גמטט • דער
גלייכן וועדקי זיך אויף גווייזי ומוז אויך ביימ
מוז בפינהן • ווימ דמן זומ גמר הימ
הער גהירט דער נאק • וועלכר מן טטמט
דעט נאמוט יהוה גברויכט ווערט • דמט
מיז דער נאק אדני • דער מיז הער גנוון
פֿון דעק ווארט אדון • ער מיז חבר טון פֿור
מלטרט דעק ענגל גגעבן • ווימ (מכרהק)
זאגט (זק ענגל) • מדני זומ מיך גמאר פֿונדן
המב פֿור דיינן מויגן זגו • רבי וסה
טפריכט ווייטר • אמנם בארתי לך זה אדני
לבר המכובה בו להיותו המיוחד • שב שבשמות
המפורכמים לו יתעלה • אמנם שאר שמוותיו
כדיין ושדי וצדיק ותנון ורחום ואלהים • כלם
הם מבוארין הכללות והגזרה • אך ה' שאותיותיו
יוד ה"א וי' ה"א • לא יודע לו גזרה ידוע •
ולא ישתתף בו זולתו • בל"א • מיך מוסנבאר
דיר חבר די • דט דער נאק מדני פֿור מורדן
לו גמייגנט ווערט דעק טעפֿר • ווייל דערזעלכי
מיט פֿיל מייגנטליכר לו קומט • מוז מלי נאמן •
וועלכ • דען טעפֿר קונד זאכן • חבר דימ
מיבריגן • מוז ריכטר • גרעכט • גנעדיג • בארק
הערליג • מזהיק • מיז מוסנבאר • דט דימ
זעלכי

זעלבי גזיין אונ' אנדרט וואו הער גלייטט זיין.
 אבר דער נאמ' וועלכ' גטריבן ווערט מיט
 יו"ר ה"מ וי"ו ה"מ. דעטן אייגנטליך הער קואן
 ווייז ון ניט גווייזי. ער ווערט צויך מיט איינס
 אנדרן ניט פֿר וועגט אדר גזיין געמאכט:
 עט פֿערט רבי אשה קורץ היראויף פֿורט.
 סוף דבר גדולת זה השם והשמירה מלקרא
 אותי. להיותו מורה על עצמו יתעלה מאשר
 לא ישתתף. אחר מן הברוא' בהוראה הדיא.
 כמו שאמרו עליו ז"ל. שמי המיוחד לי אמנם
 שאר השמותם כולם מורים על תארים לא על
 עצם וגו'. בל"א. אונ' אין וואס זאג מיך.
 דט ריא הוזהייט ריזט נאמנט אונ' דיא זער
 גרוטי פֿורכט דען זעלבן צויט לז טפרעכֿן דא
 הער זייא. ווייל דער זעלבי זערט אונ' ברייט.
 דאט ווען דעט טעפֿרט. אונ' ווייל עט ניט
 גזיין מיז אונ' לז קואט אנדרן קרימטורן אין
 זולכ' ברייטונג. (היר ויירט טפֿריכֿט זיך דה"בס
 זעלבר. וויא וואול ער לז גלייך דער מאונה
 הנולריק. אלז הער נאך ער העלן ווערט.
 וייר זיין ווילן היא דורך דאט ווארט רירט).
 אלז אונזרי דאביין. מיר גרעכֿטיט זייא מיס
 זעגן. טפרעכֿן. מיך האב זיין נאמן פֿור
 זיך מליין: דיא מיברייגן נאמן אבר אלז לייכֿן
 אונ'

(4)

מוֹלְ בְרִיטָן נִימָרְט דִּימ אִיגְנִסְמֶסְטִין • בִּישׁ
 הֶעֱר רַח"בֶּס: עֵס זִיין נַעֲמֹלִיךְ דִּימ אִיבְרִיגִן נַחֲמִן
 גַּמְטֵס הֶעֱר גְּנוּמִן סֶוֹן גַּמְטֵס וועֶרְקִן • דִּימ עֶר
 מִין דַּעַר קִרִּימְטוֹר וועֶרְקֵט • מוֹלְ בְּלִיכֶן זִימ
 סֶוֹן דַּעֲטֵט וועֶגֶן נִיט דַּמֵּט וועֶזֶן גַּמְטֵס זַעֲלֶבֶר •
 זִונְדֶרֶן נִימָרְט דִּיזִי מַדְר יַעֲנִי אִיגְנִסְמֶסְט
 גַּמְטֵט: וויִלְ מַבְר הַסִּי' זִולְכִי אִיגְנִסְמֶסְטִין
 מוֹיִלְ גְּוִיזִי מַזִּי דַּעַן קִרִּימְטוֹרִן • זִונְדֶרֶלִיךְ
 דַּעַן זַלְמַלִּיךְ מוֹלְ אַעֲנֹטִן • אִיט גְּטִילֵט הַמֵּט •
 זִום וועֶרְדֶן מוֹיִךְ דִּימ נַחֲמִן • וועֶלְכִי זִולְכִי
 אִיגְנִסְמֶסְטִין בְּרִיטָן • מוֹיִלְ גְּוִיזִי מַזִּי דַּעַן
 קִרִּימְטוֹרִן בִּימ גְּלַעֲגֵט • נִימָרְט דַּעַר אִינְלִיגִי
 נַמֵּס יִהוּה • וויִלְ עֶר דִּימ אִלִּימֹתֵי מוֹלְ וועֶזֶן
 דַּעֲט בְּרִי זַעֲלֶבֶר לִיכֶנֶט מוֹלְ בְּרִיט • מוֹלְ מַבְר
 דַּמֵּט גַּעֲטִילֵכִי וועֶזֶן זַעֲלֶבֶר קִינֶר קִרִּימְטוֹר
 אִיט גְּטִילֵט וועֶרְדֶן קַמֵּן • דַּרוֹס וועֶרְט מוֹיִךְ
 דַּעַר נַמֵּס יִהוּה קִינֶר קִרִּימְטוֹר • זִונְדֶרֶן גַּמְט
 אִלִּיין גַּעֲבֵן מוֹלְ אִיט גְּטִילֵט: וויִלְ נוֹן יִרְמִיָּה
 הַנְּבִיִם בְּטִיִּדְלִיךְ זַמְגֵט • הַטֵּס לַמִּשִּׁיחַ וועֶרְט
 יִהוּה זִיין • זִום קַמֵּן מוֹיִךְ מִיין יִהוּדִי הִירוּשָׁה
 בְּעֶרֶט וועֶן עֶר מַנְדְּרִי פֶטוּקִיס דַּמְלוֹ נִימָט •
 טִלִּיין • דַּט וּמַטֵּס אִון גְּוִינֵט מוֹלְ גַּעֲטִילֵכֵט
 בִּימ דַּעַק אַמִּיחַ זִיין מִיזִי יוֹז עֵס זִימ
 יְהוּדָה זַעֲלֶבֶר • דַּעַר מִיט בֶּשֶׁר (פֶּלִיט) מִין
 דַּעַק מְשִׁיחַ עֶר טִינִן מִיז: שְׂאֵלָה

שאלה ה'

ירמיהו ספדיכט אבר ניט • הוציח ווערט זיין
 דער יהוה • זונדן ער ווערט נייארט אלזאז
 גנאנט ווערדן:
 תשובה • ווייל דיא נאמן ווען זיא דעכט
 זיין זאלן • זיין זייט דער טאט מוז זאך זעלבר
 איבר מיין קואן • סון דעטט וועגן גטיכטש •
 דט בייא דען עבריס • נען מוז זיין • דיא
 ווארט מוז דיא זאך זעלבר סור זיינט גוואן
 ווערדן • בפורט זיז בייא דען יהוריס ניטט
 גזיינט • אלז דט ראט ווארט שם אר
 דער נאט סור דען יהורה זעלבר גוואן ווערט •
 דט הין דען מויך לילט • וואט רד"ק איבר
 דען פסוק ירמיהו י"ו כ"א • זיא זאלן ער קארן •
 כי שמי יהוה • דט זיין נאט יי' זיז • טרייבט •
 כמו • כי אני יי' כי הוא שמו ושמו הוא
 עט זיז עבן זוא סיל • (אלז ווען ער זאגט)
 דט זיך גאט בין • דען ער (גאט) זיז
 זיין נאט • מוז זיין נאט זיז ער זעלבר:
 ווייל נון דער נביא בטיידליך ספדיכט • וזה
 שמו דז ווערט אר זיז זיין נאט יהורה
 צדקני • זוא זיז היר מויט מוס דעטטוא
 וואהרטיינליכר לז טליון • דט מטיח זיז מין
 דעכט זעווגר ער קלערונג יהוה מוז מיין גאט •
 בפרט

פירוש

בִּכְרַט דא דער נאָם יהוה קיינאָן גגעבן
 ווערט אלז לאַטיח • אדר וויא דאָס בראַטיח
 רבה מיכר בראַטיח אַמ אַר טפּריכֶט • אין
 שם יי' לאַ מלך המשיח • עט איז קיין
 שם אדר נאָם יהוה אלז דער משיח:

שאלה ר'

ווערט אכר ניט פֿון עבן דעס נביא ירמיה
 בסימן ל"ג יו גווייזמאָט • ירושלים ווערט
 בימי משיח • יהודה גנענט ווערדן:
 תשובה • עט טיינט לומר וואַ אן פֿאַמאָט •
 וזה אשר יקראַ לרה • אונֶ עט ווערט זיין •
 דאָ מיט אן זיאַ • דאָס איז ירושלים • נען
 ווערט • יהודה צדקנו • אכר עט טטיט
 ניט דאָ בייז זיה שמרה • דיו ווערט מיר •
 דהיינו ירושלים נאָם זיין • אלז וויא בירמיה
 כ"ג טטיט • דאָס ווערט זיין (דעט אטיח)
 נאָם זיין • זונדרן בלוט היין • אן ווערט זיאַ
 (ירושלים) היינ • יהוה לרקט דער הער איז
 אונזרי גרעכטיגקייט • וועלכֶט דען גאר
 מיין אנדרט איז • אלז ווען פֿון דעס אטיח
 גואַט ווערט • דט ער הייזי יהוה דער
 אונזרי גרעכטיגקייט איז • מיט וועניגן
 ועל

ועל דרך כלל. עט ווערט מיט אן גלוגון
 פסוק ניט גווייזאגט. דט ירוטליס ווערט
 גנענט ווערן יהוה אונזר גרעכטיגקייט.
 אזו וויא בירמיה כ"ג. דא טטיט בטיידליך.
 שמוז זיין (דהיינו דעט וטיח) נאכ ווערט
 דער זיין. דט אן מיין נען ווערט. דער
 הער דער אונזר גרעכטיגקייט מיז. בירמיה
 ל"ג אבר טטיט ניט דאט שמדה. אדר דט
 ירוטליס נאכ. דא ויט אן דיזי טטאט נען
 ווערט. דער ווערט זיין. יהודה אונזר
 גרעכטיגקייט. זונדרן עט טטיט דא טלעכט
 היין. זה אשר יקרא לרה. דיז ווערט עט
 זיין. וועלכט אן איר (זירוטליס) פדעדיגן
 אונ' פרינדיגן ווערט מיין דען טאגן וטיח.
 יהודה צרקנו. דער הער מיז אונזר
 גרעכטיגקייט: עט ווערט נעמליך זירוטליס
 אונ' דעס גלויביגן פולק יהודה פרייזן. דט
 עט מיין דעס וטיח ווערט גרעכטיגקייט.
 פרי געבונג דער זינדן אונ' גאטט גנאר האבן.
 אונ' זולכי פריעליכי לייטונג ווערט מיט אזו
 דאן מיין דען טאגן וטיח גבראכט אונ' פרי
 קינדיגט ווערן. וויא עט וואן ביטעיה נ"ב
 גווייזאגט מיז. מדה באוו וגו' וויא זיבלך
 זיין

פירוש על ירמיהו כג

זיין אויף דען בערגן ריח ס׳זי דעט פרעדיגרט
דער פֿר קינדיגט פֿריד. דער פרעדיגט
גוטט. דער הוירן לעטט ישוע (הייל).
וועלכר זאגט לו ליאון. מלך אלהיך. בער
קיניג מיז דיין גאט. דט אלזא ירוטליק
אונ׳ ראט פֿולק יהודה ווערט אלזדאן אין
דען טאגן מטיח זאגן קעני. ביהודה
צ׳דקנו. מיס הערן מיז אונרי
גרעכטיגקייט:

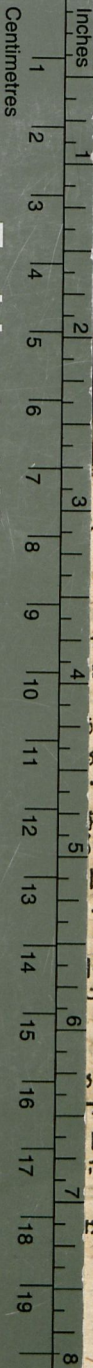
**

*

דו
און
און
און
פ)
ה
ת
זע
ווס
כיו
דב
עב
מיר
די
טו

Tom 3706
S





Farbkarte #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

B.I.G.

7.

פירוש על ירמיהו כ"ג
פסוק ה' ז'

Caluerii explicatio Ierem. xxv. 5.
Iudaicogermanice.
C10 ICXX XXXV.

ז' ימים באים וגו' זך. דא טאג
טפריכט דער הער. אונז מיך ווי
ריכטן דעס דוד מיין גרעכט גוועקט.
ער ווערט דגידן אונז מיין קייג. אונז
ט קלוג זיין. אונז ווערט טון גרעכט אונז
כטיגקייט מוזן ערדן. מיין דאן טאגן
ט גהולפן ווערן יהודה. אונז ישראל
ט וואונ זיכר. אונז דא מיין זיין נאס.
יט אן מיין נען ווערט. יהודה צדקן.
אדר גאס אונז גרעכטיגקייט:

שאלה א'

ט דער פסוק פון דעס אטיח:
רבך. מזל דיגט. דען וואס קענט דו
פֿור מיין מנרר גוועקט דוד אונז פֿור מיין
זיין. אונז דער בן דוד. דער קייג
ווי דען דא יהודים עט זעלב
ז פֿון דעס אטיח ערקלערן:

שאלה ב'

המט דוא פֿור יודיטי בקענטניטי היקון:
רבך. דער תרגום דאזעלעס דאן
פסוק

(:)